

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Cursus Biennalis Studii Canonici, Sive Succincta Et
Methodica Sacrorum Canonum Explanatio**

Engelhard, Johann Martin

Moguntiae, 1700

Titvlvs XLIII. De Arbitris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63255](#)

TITVLVS XLIII.

De

Arbitris.

QUÆRES 1. Quid sit Arbiter, & quæ arbitrii introducendi ratio sive causa? Resp. Arbiter est vir bonus ad aestimandum & terminandum aliquod negotium assumptus; sive est persona privata quæ arbitrio partium litigantium assumitur ad cognoscendam & definiendam causam controversam. Causa statuendi arbitrii erat, quod cum incertus fit litis eventus atque plurima, iudicio semel inchoato, incommoda eveniant, quæ homini sanæ mentis & pacis amatori nauseam creare solent, malint quandoque partes, controversias suas coram arbitratis brevi tempore, & sine forensi litigio, terminare, quam causâ semel intentata perennare lites.

QUÆRES 2. In quotuplici differentiâ sint arbitrii? Respond. In triplici, vel enim assumuntur, ut simpliciter non servato juris ordine, quod æquum sibi videbitur inter partes litigantes statuant, & vocantur arbitratores, sive amicabiles compositores, quorum arbitrium semper ad arbitrium viri boni reducitur. *l. 76 ff. pro socio.* Vel ut ordine judiciali procedant, idque vel necessitate juris, ut in causâ suspeclii judicis. *cap. 39. de off. S. potest. jud. deleg.* Et vocantur arbitrii juris, sive necessarii; vel denique sponte, & dicuntur arbitrii voluntarii, sive compromissarii, quorum sententiae, quæ laudum vocatur, partes compromittentes stare tenentur; & horum arbitria in similitudinem iudiciorum redacta dicuntur. *l. 1 ff. de recept. arbitr.*

QUÆ-

QUÆRES 3. Quot sint modi, quibus in arbitros compromittitur? Respond. Tres esse modos, videlicet jurejurando, adjectâ pœnâ, & compromissione simplici, nec juramento, nec pœnâ interveniente. Si jurato compromissum fuerit, à laudo arbitri recedere non licet, nequidem solutione ejus quod interest, cum juramentum observari debeat, si sine dispendio salutis æternæ observari possit. Si adiectâ pœnâ fiat compromissum, is qui sententiæ arbitri, vel compromisso non steterit, pœnam solvit, eaque solutâ à compromisso liberatur. *l. 1. §. authent. decernit ius novum. Cod. b. t.* Si denique simpliciter compromissum fuerit, appellari quidem non poterit, *l. 1. Cod. b. t.* cum censeantur partes transigere, quod sententiâ arbitri stare & ab ulteriori prosecutione abstine-re velint; reductio tamen permitta est, si ratio-nabilis causa interveniat, & laudum non fuerit ex-pressè vel tacite, nimilùm l. psu descendii homo-logatum. *l. 3. 21. §. non debet. l. 32. §. cum quidam. l. penult. Cod. b. t.*

QUÆRES 4. In quos tanquam arbitros compromitti possit? Respond. Ad arbitrium suscipiendum nemo compellitur, suscipere autem po-test quilibet, cujusque dignitatis, & conditionis fuerit, nisi quis specialiter prohibeat. prohibentur autem 1. servi, furiosi, & minores 25. annis. *l. 7. 9. 41. ff. b. t. 2.* Mulier, nisi de consuetudine habuerit jurisdictionem. *c. 4. b. t.* Cum eam pudicitia suæ memorem, non deceat immisceri virilibus. *l. fin. Cod. b. t.* 3. Excommunicati vitandi, propter communicationem cum suis à jure Canonico prohibitam. 4. Laici in causis spiritualibus. *cap. 8. b. t.*

M 5

quia

quia spiritualia & ecclesiastica negotia ecclesiastico judicio sunt reservata. cap. 2. de judiciis. Nisi tamen res ecclesiae mere temporalis, aut consentient Episcopo in laicum simul & Clericum compromissum fuerit. 5. Quilibet in causâ propriâ, cum nemo sibi ipsi jus dicere possit. in ipsi m' tamen jucundem, sive ordinarium, sive delegatum compromittere, tam jure Canonico, quam civili permisum est, modo siat sponte & non iubente judice. Similiter & in Clericos facta compromissio tenet.

O B J I C T E S Lege juliâ prohibetur quis, eius rei, de qua judex est, arbitrium suscipere. l. 9. §. 2. ff. b. t. ergo in judicem compromitti nequit. Resp. Prohibetur arbitrium suscipere, si vel sententiam literit, vel partes ad compromittendum coegerit, aut suaserit Concedo. Si partes sponte in ipsum contenserint. nego. cum enim ex l. 3. & 4. ff. b. t. evidenter constet, judices ad suscipiendum arbitrium coginon posse, utique bene infertur, eos arbitrium sponte oblatum posse acceptare.

Q U Ä R E S 5. An in assumendis arbitris observandus sit certus numerus? Resp. Negat. licet enim arbitros assumere unum vel plures etiam numero pares. cap. 3. & 12. b. t. quamvis consultius sit, ut assumantur in numero impari, ne si numero pares fuerint, illis inter se pari utrinque numero dissentientibus, arbitrium impediatur. cap. 1. & 17. §. 6. b. t.

Q U Ä R E S 6. Quæ sit materia compromissi? Respond. Omnes causæ, legibus aut canonibus non prohibitæ. arbitri autem assumi prohibentur. 1. In causis valde arduis, & magni præjudicij

judicii ut sunt causæ matrimoniales, præsertim quando de matrimonii valore vel nullitate agitur, propter gravissimum animarum periculum. causæ liberales, vel n quibus agitur de hominis libertate, ingenuitate, &c. Item causæ criminales criminaliter intentatae. cap. penult. de in integr. restitut. 2. In causis beneficialibus & spiritualibus, ne vitiatus detur ingressus ad beneficia, quæ non nisi canonica institutione possunt obtineri. 3. In causis exemptionis; cap. 5. b. t. 4. In causâ per sententiam judicis jam decisâ, & homologatâ. cap. II. b. t.

QUÆRES 7. Quæ sit potestas arbitri? Respond. Ejus potestatem ex compromesso de iumentam esse, cuius fines diligentissime observare debet, nec limites cencelli facultatis excedere. Hinc si in compromesso dies proferendâ sententiâ adjectus fuerit, eo ex morâ arbitri lapsu, potestas expirabit. l. 21. §. si cum dies. l. 4. 36 ff. b. t.

OBJICES. Jurisdictio Judicis lite contestata non expirat per lapsum certi diei; ergo neque potestas arbitri. Respond. Concesso anteced. Neg. Conseq. Quia in judge per litis contestationem perpetuatur actio & jurisdictio de jure competens. Arbitrarius autem omnem judicandi facultatem à partibus habet, quæ sicut jurisdictionem arbitro concedunt, sic eandem modificare & certis limitibus circumscribere possunt.

QUÆRES 8. Quis sit arbitrii effectus? Respond. Ejus effectus, ut supradictum est, I. quod à laudo arbitrii sive iustum, si e iniquum fuerit appellare non liceat. cap. I. 9. §. II. b. t. cum enim
com-

compromittens personam arbitri nullā, neque Juris, neque judicis auctoritate, sed sponte approbaverit, eam non poterit improbare, sed quod inquitiam elegerit, sibi imputare debet. 2dus Effectus est actio & exceptio quæ ex sententiā arbitri oritur, et amsi simpliciter tantum, seu nudo pacto assumptus fuerit. 3tius Effectus est, quod at a coram arbitro probent in judicio ordinario inter easdem partes; atque hæc est succincta totius libri primi explicatio.

LIBER